

Ime modula 2

Možnosti na področju upravljanja in razvoja podeželja

UVOD

Večnamensko kmetijstvo je koncept, ki se je uveljavil v devetdesetih letih prejšnjega stoletja, je bolj poglobljena vizija kmetijstva, ki si prizadeva za proizvodnjo kakovostne hrane in vlaknin, zaščito naravnega okolja in ohranjanje ravni prebivalstva. Večnamensko kmetijstvo zajema več vidikov kot sta na primer raba ozemlja in kmetijska pridelava, ki imata vsak zase pozitivne in negativne zunanje učinke. Cilj večnamenskega kmetijstva je, da vedno strmi k pozitivnim učinkom in blažitvi negativnih. V spreminjajoči se družbi, z razvojem novih informacijskih in komunikacijskih tehnologij, vse večjo digitalizacijo vsega, kar nas obdaja ter novimi tehnološkimi, družbeno-ekonomskimi in geopolitičnimi izzivi, se karierno svetovanje stalno spreminja in sooča z novimi izzivi na področju večnamenskega kmetijstva in razvoja podeželja. Jasen primer tega so obnovljivi viri energije, zlasti v podeželskem proizvodnem okolju, na primer proizvodnja bioplina s kmetijskimi odpadki, soproizvodnja, sončna in vetrna energija pa tudi turizem na kmetiji, če omenimo le nekatere. Glede na zgoraj navedeno morajo karierni svetovalci poznati možnosti, ki jih ponuja podeželje z vidika večnamenskega kmetijstva in razvoja podeželja, z izredno raznolikimi in bogatimi zaposlitvenimi možnostmi za vse manj podeželskega prebivalstva ter z značilnostmi, ki so tesno povezane s pokrajino in njegovo potencialno rabo.

PREGLED

Modul se osredotoča na razmerje med večnamenskim kmetijstvom (ang. MA) in razvojem na podeželju. Opisani so pojmi vezani na podeželska območja in večnamensko kmetijstvo, njuna zgodovinska povezanost, glavne poklicne priložnosti, ki jih ponuja večnamensko kmetijstvo, z namenom ohranjanja dohodka na kmetiji in diverzifikacijo proizvodnih dejavnosti. Prikazani pa so tudi praktični primeri iz Evrope in Amerike. Predstavljene so potrebne kompetence, formalno in neformalno izobraževanje ter razni viri za dostop do tovrstnega usposabljanja za področje večnamenskega kmetijstva. Opisane so glavne značilnosti in zahteve za dostop do glavnih finančnih skladov za razvoj podeželja, ki so trenutno na voljo v Evropski uniji, s poudarkom na tistih, ki so najbolj zanimivi za večnamensko kmetijstvo in razvoj na podeželju.

UČNI CILJI

Znanje

Udeleženec bo znal:

- analizirati možnosti trga dela na podeželju in večnamenskem kmetijstvu;
- izboljšati sposobnosti iskalcem zaposlitve na področju večnamenskega kmetijstva z uporabo različnih izobraževalnih modelov;
- izbrati različne vire financiranja (npr. sklad za razvoja podeželja), povezane z usposabljanji v Evropi.

Spretnosti

Udeleženec bo sposoben:

- usmeriti zaposlovanje na podeželju z vidika okoljskih izboljšav;
- izbrati usposabljanja, ki izboljšujejo zaposljivost;
- prepoznati formalna usposabljanja za pridobitev poklicnih kvalifikacij;
- Izbrati primerna usposabljanja glede na njihov poklicni interes.

Odnos

Udeleženec bo zmožen:

- smiselno uporabiti razna orodja in vire za izboljšanje strokovnih kompetenc iskalcev zaposlitev na področju večnamenskega kmetijstva.

Okrajšave, kratice

SKP	Skupna kmetijska politika
CNAE	V španščini, Clasificación Nacional de Actividades Económica - Nacionalna klasifikacija gospodarskih dejavnosti
EKSRP	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
EKJS	Evropski kmetijski jamstveni sklad
EKUJS	Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad
EAM	Evropski kmetijski model
EU	Evropska unija
INE	V španščini, Instituto Nacional de Estadística. To je Nacionalni statistični inštitut
MA	Večnamensko kmetijstvo
SWOT	Prednosti, slabosti, priložnosti in grožnje
UN	Združeni narodi
IKT	Informacijsko komunikacijska tehnologija

KAZALO

1.	Povzetek delovnih mest na področju večnamenskega kmetijstva in podeželskih območjih.....	4
1.1.	Uvod	4
1.2.	Podeželje.....	4
1.3.	Princip večnamenskega kmetijstva	5
1.4.	Kmetijstvo in razvoj na podeželju	5
1.5.	Delovna mesta na podeželju	6
2.	Možnosti na področju MA in na podeželju	7
2.1.	Uvod	7
2.2.	Regenerativno kmetijstvo, vrnitev v preteklost ali pogled v prihodnost?	7
2.3.	Alternative tradicionalnemu kmetijstvu in živinoreji	7
2.4.	Kmetijstvo in trajnost	8
3.	Znanja in spretnosti, potrebne za delovna mesta v prihodnosti	9
3.1.	Uvod	9
3.2.	Iskanje, izbor in obdelava informacij	9
3.3.	Strokovne spretnosti: novi izzivi	10
3.4.	Poklicne veščine: pomen mehkih veščin	10
4.	Možnosti formalnega in neformalnega izobraževanja	11
4.1.	Uvod	11
4.2.	Formalno izobraževanje.....	11
4.3.	Neformalno izobraževanje	11
5.	Evropski skladi za razvoj podeželja	13
5.1.	Uvod	13
5.2.	Skupna kmetijska politika v Evropski uniji	13
5.3.	Sredstva SKP	13
5.4.	Druga evropska sredstva, koristna za podeželska območja	14
6.	Zaključek.....	15
7.	Reference/povezave	16

1. Povzetek delovnih mest na področju večnamenskega kmetijstva in podeželskih območjih

1.1. Uvod

Po podatkih Eurostat-a (ang. Urban-rural Europe - demographic developments in rural regions and areas) podeželje predstavlja okoli polovico Evrope in približno 20 % njenega prebivalstva. Vendar jih večina spada med regije z najbolj omejenimi možnostmi v EU, katerih BDP na prebivalca je precej pod evropskim povprečjem. Po podatkih Eurostat-a (ang. Statistics on rural areas in the EU) je delež 18-24-letnikov, ki živijo na podeželskih območjih EU in ne študirajo in ne delajo, za 3,7 odstotne točke višji od deleža tistih, ki živijo v mestih in so iste starostne skupine.

V Evropi se je donosnost tradicionalnega kmetijstva in živinoreje na splošno zmanjšala, v zadnjih desetletjih pa se je povečalo odseljevanje in staranje podeželskega prebivalstva. Večnamensko kmetijstvo je ena od strategij za boj proti temu trendu, nenazadnje tudi zato, ker kmetijske politike in želje potrošnikov vse bolj zahtevajo okolju prijazno kmetijsko pridelavo.

1.2. Podeželje

Splošne opredelitve podeželskih območij ni: ni znanstvenega soglasja niti nimajo enakega pravnega statusa v vseh državah. Vendar pa je mogoče zožiti koncept podeželja in opisati njegove skupne značilnosti, predvsem v primerjavi z mestnimi območji. Zato moramo v okviru tega modula razumeti podeželska območja kot ozemlja s prevladujočimi kmetijskimi dejavnostmi, naravnim okopljem (v nasprotju z umetno urbanimi območji), z nizko gostoto prebivalstva in nizko ali redko razpoložljivostjo storitev (infrastruktura, komunikacije itd.).

To so ozemlja, kjer sta kmetijstvo (živinoreja,... že stoletja osrednji gospodarski dejavnosti, zato sta tesno povezana z agrarno kulturo. Z leti je bila zgodovinska vrzel med podeželskimi in mestnimi območji zabrisana, tako zaradi prehajanja prebivalstva med obema "svetovoma" kot zaradi preseljevanja. Značilno je odseljevanje s podeželja in predmestna urbanizacija skozi čas.

Slika 1. Podeželska pokrajina v južni Španiji.

1.3. Princip večnamenskega kmetijstva

S spremembo paradigme Skupne kmetijske politike (SKP) leta 1992 in Agende 2000, ki se je iz tradicionalnega pristopa k produktivnosti (zagotavljanje hrane državljanom po dostopnih cenah in zagotavljanje dostojnega in primernega dohodka za kmete) razvila v večnamenski pristop osredotočen na podeželje, je kmetijska proizvodnja doživela pomembno spremembo. Ne gre samo za proizvodnjo hrane, potrebno jo je pridelati na okolju prijazen način, v skladu s SKP, ki je zagotovilo za to.

Tako večnamensko kmetijstvo proizvaja zasebne dobrine (hrana, kmetijske surovine ali podeželski turizem) kot tudi javne dobrine, ki so razdeljene na socialne (prispevek k sposobnosti preživetja prikrajšanih podeželskih območij, varstvo kulturnih vrednot in dediščine, povezane s podeželskim okoljem ali preprečevanje odseljevanja s podeželja) in okolijske (varstvo krajinskih vrednot, spodbujanje biotske raznovrstnosti in zmanjševanje erozijskih procesov tal).

Toda, kako jim dati vrednost?

Slika 2. Izdelki iz večnamenskega kmetijstva.

1.4. Kmetijstvo in razvoj na podeželju

Podeželska območja so zgodovinsko povezana s kmetijstvom in živinorejo kot glavno proizvodno in gospodarsko dejavnostjo, ki sta bili gonilni sili pri oblikovanju pokrajine in njenih ljudi. Kljub postopni urbanizaciji družbe in diverzifikaciji virov blaginje ter zaposlovanja je razvoj podeželja še vedno neločljivo povezan s prihodnostjo kmetijstva in živinoreje. Te dejavnosti se prilagajajo sodobnemu času in postopoma vključujejo tehnični in tehnološki napredek za učinkovitejšo in varnejšo pridelavo hrane. Koncept trajnosti pa postaja vse pomembnejši, tako s pravnega vidika kot zaradi zahtev potrošnikov in same družbe.

V tem smislu se pojavljajo tudi drugi modeli proizvodnje, kot sta regenerativno kmetijstvo ali krožno gospodarstvo, v katerem se pridelava hrane dojema kot še en člen v verigi, vendar ne edini in ne za vsako ceno.

Predvsem je tu izziv odseljevanja. Podeželski svet, kot ga poznamo, izginja, vasi se praznijo, prebivalstvo na podeželju se stara, le malo ljudi prevzema lastništvo, kmetijska dediščina propada...

Slika 3. "Dehesa" je vir raznolikosti in bogastva španskega podeželja.

1.5. Delovna mesta na podeželju

Številni poklici so povezani s podeželskim okoljem, zlasti še z večnamenskim kmetijstvom. Tako so v zadnjih desetletjih tradicionalni kmetijski in živinorejski pridelavi dodali eksotične rastline (kot so nekateri tropski sadeži ali superživila), inovativne proizvodne modele (kot so rastlinjaki, hidroponika, akvaponika, rešitve na podlagi IKT ali krožno gospodarstvo), uporabo kmetijskih odpadkov (kot sta kompostiranje ali ponovna uporaba vode) oziroma dopolnilne dejavnosti kot so kmečki turizem, proizvodnja nafte in esenc ali prodaja ročno izdelanih proizvodov. Obseg poklicnih priložnosti za prebivalce podeželskih območij je zelo raznolik.

V Španiji je bila oblikovana nacionalna klasifikacija gospodarskih dejavnosti (CNAE-2009), ki je rezultat postopka mednarodne revizije, znanega kot Operacija 2007. Pripravljena je bila v skladu s pogoji iz Uredbe o odobritvi NACE Rev.2. Namen te klasifikacije je vzpostaviti hierarhični nabor gospodarskih dejavnosti, ki se lahko uporabljajo za:

- Spodbujanje izvajanja nacionalnih statistik, ki se lahko razlikujejo glede na vzpostavljene dejavnosti.
- Razvrščanje statističnih enot in subjektov glede na opravljeno gospodarsko dejavnost.

Tako je vsaka gospodarska dejavnost označena s številčno kodo, ki omogoča njeno razvrstitev (ang. REGULATION (EC) No 1893/2006 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL, 2006). Na primer: skupina "A" je sestavljena iz dejavnosti "kmetijstvo, živinoreja, gozdarstvo in ribištvo", pri čemer je 0121 koda za "gojenje vinske trte", 0146 koda za "prašičerejo" ali 0230 koda za "zbiranje divjih proizvodov, razen lesa". Nekateri dejavnosti nimajo posebnih kod, npr. kmečki turizem, zato je v teh primerih potrebno uporabiti enakovredne dejavnosti, ki so vključene v seznam (v tem primeru 5590 "druge nastanitve", v skupini "I").

2. Možnosti na področju MA in na podeželju

2.1. Uvod

Kmetijstvo je bolj navezano na tradicijo kot druge skupnosti in dejavnosti. V mnogih primerih se upoštevajo stoletne, celo tisočletne prakse, čeprav se posodablja v skladu z znanstvenim in tehničnim napredkom z namenom večje, učinkovitejše proizvodnje, ki bolj ustreza trenutnim potrebam.

V tem smislu večnamensko kmetijstvo ponuja produktivne alternative, ki lahko podeželskim območjem pomagajo, da še naprej uživajo socialno-ekonomsko dinamiko, ohranijo prebivalstvo in zagotovijo kakovostno življenje na podeželju.

2.2. Regenerativno kmetijstvo, vrnitev v preteklost ali pogled v prihodnost?

Z naraščajočim zanimanjem družbe za trajnostni razvoj in ekološko ozaveščenost se pojavljajo nove prakse in modeli. Včasih gre bolj za posodabljanje tehnik, ki se uporabljajo že dlje časa, vendar se začenjajo opuščati.

V ta kontekst lahko umestimo paradigmo regenerativnega kmetijstva, koncepta, skovanega v zgodnjih 1980-ih, ki predstavlja model, ki presega ekološko kmetovanje. Zdravje tal je ključno.

2.3. Alternative tradicionalnemu kmetijstvu in živinoreji

Intenzivno kmetijstvo in živinoreja, značilna za drugo polovico 20. stoletja (vsaj v najbolj razvitih državah), sta doživela pojav novih proizvodnih modelov ali novih dejavnosti. To ni le boljši odziv na izzive trajnosti, ampak tudi izziv donosnosti: dohodki kmetovanja, ki temeljijo na tradicionalnih dejavnostih, se postopoma zmanjšujejo. Diverzifikacija je (skoraj) nujna, pojavljajo se nove zaposlitvene možnosti in tržne niše.

Nekatere od teh možnosti so: ekološka pridelava, dopolnilne kulture (kombiniranje različnih pridelkov na isti kmetiji), uvajanje novih poljščin ali živali (ohrovt, chia, kvinoja, mango, pistacije, noji, polži), uporaba inovativnih tehnik (hidroponika, akvaponika), socialno kmetovanje, terapija z živalmi (s konji), izobraževanje (kmetijske šole), organizacija degustacij (vino, olje, sadje), podeželski turizem in kmečki turizem.

Slika 4. Kmečki turizem in terapija s konji sta dva primera dejavnosti v večnamenskem kmetijstvu.

2.4. Kmetijstvo in trajnost

Kmetijstvo je ena od dejavnosti z največjo zmožnostjo spreminjanja krajine. Ljudje že tisočletja posegajo v naravna območja, da bi jih obdelovali, uporabljajo naravne pašnike za svojo živino, oblikujejo relief in vegetacijsko odejo (sekanje gozdov, ustvarjanje pašnikov, terasasta pobočja, uvajanje tujerodnih vrst in pridelkov, spreminjanje toka rek in potokov itd.), predvsem za kmetijske ali živinorejske namene.

Kmetijska dejavnost s povečevanjem števila prebivalcev ni trajnostna, zato se je pojavila potreba po pridelavi hrane, mehanizaciji kmetovanja in uporabi mineralnih gnojil ter pesticidov itd. Prehod iz tradicionalnega, majhnega kmetijskega modela, ki uporablja lokalne sorte in pasme, brez dodajanja kemikalij, na visoko proizvođen, intenziven sistem, ki je prizadel veliko večjo površino zemljišč, je imel precejšen vpliv na okolje.

Nekateri zanimivi primeri tega odnosa, tako na evropski kot na ameriški ravni, so vključeni v razdelek Reference/povezave.

Slika 5. Jagode pridelane v rastlinjaku.

3. Znanja in spretnosti, potrebne za delovna mesta v prihodnosti

3.1. Uvod

Kmetijski sektor, zlasti večnamensko kmetijstvo, se sooča z velikimi izzivi, ki ovirajo njegov razvoj in trajnost. Ti izhajajo iz notranjih in zunanjih dejavnikov, povezanih s kmetijsko dejavnostjo ter mikro- in makrookoljem poslovanja (okoljski dejavniki, mehanizacija kmetijskega sektorja in vse večja kompleksnost proizvodnih procesov, pojav umetne inteligence, odnosi z drugimi državami, ki izhajajo iz geopolitike na globalni ravni, idr.)

Za vzpostavitev evropskega kmetijskega modela (ang. EAM) v skladu s smernicami, ki jih je določil svet Evropske unije, ki je vsestranski, trajnosten in konkurenčen ter ga uteleša koncept večnamenskosti, je potreben človeški kapital, ki se popolnoma zaveda turbulentnega okolja, v katerem potekajo gospodarske in delovne dejavnosti, se mu lahko prilagodi in uspešno odzove (Gaupp-Berghausen, M. et al., 2022).

3.2. Iskanje, izbor in obdelava informacij

Soočamo se s trgom dela, ki se nenehno spreminja, da bi se odzval na nove potrebe sistema. Zato postane strokovno svetovanje bistven dejavnik, vodilni proces, ki ljudi spremlja z nasveti, informacijami in usposabljanjem za vstop na trg dela ali izboljšanje zaposljivosti v sektorju, ki se še razvija.

Informacije so eden od bistvenih vidikov vsakega programa strokovnega svetovanja. Pri iskanju, izbiri in obdelavi informacij moramo upoštevati, da obstajajo tri glavna področja informacij, o katerih bi se moral vsak vprašati, posvetovati, prejeti nasvet ali razmisliti, preden se odloči o svoji poklicni prihodnosti:

1. Akademsko usposabljanje
2. Samospoznanje
3. Strokovne in poklicne informacije.

Glede na zgoraj navedeno bomo postopek razčlenili:

- Za iskanje informacij potrebujemo zanesljive vire, saj lahko v informacijski dobi poleg kakovostnih informacij najdemo tudi nezanesljive ali netočne podatke. Torej, kako vemo, ali je vir zanesljiv? Zateči se moramo k primarnim virom in se posvetovati o verodostojnosti vira, ne da bi pozabili primerjati pridobljene informacije in posebno pozornost nameniti podrobnostim.
- Nadaljujemo z izbiro informacij tako da jih filtriramo glede na zanesljivost vira in ocenimo kredibilnost informacij, pridobljenih z izbranimi kriteriji iskanja.
- Obdelava zbranih podatkov je zadnji korak. Potrebno jih je organizirati in obdelati, tako da so za nas ustrezni in uporabni .

Danes je večnamensko kmetijstvo pogosto središče javne razprave. Po eni strani je pozitivno, ker proizvaja kakovostno hrano, po drugi strani pa se postavljajo pod vprašaj številna odstopanja kot so intenzivna živinoreja, izkoriščanje virov in celo škandali s hrano. Uspešnost je v mnogih primerih odvisna od odločitev, ki jih kratkoročno sprejmejo posamezna podjetja, ne da bi upoštevali

dolgoročne poslovne vidike ali družbeno odgovornost. Kmetijska proizvodnja se mora soočiti z novimi izzivi, da se ohrani družbena sprejemljivost in zagotovi njen dolgoročni obstoj.

Socialni partnerji imajo pomembno vlogo pri poklicni orientaciji in poklicnem usposabljanju. V različnih državah članicah se njihova vloga pri razvoju poklicnega usposabljanja in nadaljnega izobraževanja razlikuje. Poleg sodelovanja v ustanovah za usposabljanje prevzemajo ključno vlogo pri usposabljanju in izobraževanju na splošno. (PECO Institut e.V. AgriSkills, Berlin, 2016).

3.3. Strokovne spretnosti: novi izzivi

Večnamensko kmetijstvo nam predstavlja nove izzive, ki zahtevajo inovativne rešitve, ki so temeljni dejavnik rasti in razvoja držav.

Razvoj s treh vidikov:

- Tehnološki, ki nam omogoča uporabo znanstveno-tehnološkega znanja za proizvodnjo ali izboljšanje materialov, naprav, izdelkov, postopkov in storitev.
- Socialni, z namenom izboljšanja življenjskih pogojev prebivalstva.
- Trajnostni, ki kaže sposobnost družbe, da pokrije osnovne potrebe ljudi, ne da bi škodovala ekosistemu ali povzročala škodo okolju in ne da bi pri tem ogrožala sposobnost prihodnjih generacij, da zadovoljijo svoje potrebe (Pierre Labarthe, 2009).

3.4. Poklicne veščine: pomen mehkih veščin

V procesu svetovanja, ki vodi do uspešne zaposlitve, moramo upoštevati, da strokovna znanja postanejo bistven dejavnik, ki nam omogoča, da se prilagodimo spremembam in potrebam, ki jih predstavlja trg. Po eni strani nam tehnične kompetence ali 'trde' veščine zagotavljajo tehnična znanja, ki so potrebna za razvoj poklica. Po drugi strani pa so prečne kompetence ali mehke veščine bistvene za uspešen razvoj strokovnega dela: poudarjanje timskega dela, pogajalske veščine, pobude, komunikacija, upravljanja časa, čustvena inteligenca, avtonomija itd.

4. Možnosti formalnega in neformalnega izobraževanja

4.1. Uvod

Formalno izobraževanje je ključni steber za celovit osebni in poklicni razvoj posameznika. Je tudi glavno gonilo evolucije družbe, ki ji pripada. Potrebno pa ga je stalno dopolnjevati s kompetencami, spretnostmi in znanjem, kar je znano kot neformalno usposabljanje.

4.2. Formalno izobraževanje

V skladu z ISCED-2011 je formalno izobraževanje institucionalizirano, načrtujejo ga javne organizacije in zasebni organi, akreditirani za izvajanje formalnega izobraževalnega sistema neke države. Formalni izobraževalni programi in ustrezna potrdila so uradno priznani (ISCED, 2011).

V izobraževalnih ustanovah so študenti (učenci, dijaki) deležni formalne izobrazbe. Gre za strukturiran proces, zasnovan tako, da zagotavlja specifična znanja, spretnosti in sposobnosti za doseganje določenih akademskih in poklicnih ciljev. Ta vrsta izobraževanja je tisto, kar se izvaja v šolah, inštitutih, centrih za poklicno usposabljanje in univerzah. Izvaja se v izobraževalnih programih po že uveljavljenih predpisih in različnih ravneh in se zaključí s formalno izobrazbo. Poleg tega ima izvedbeni načrt, ki ga je treba izvesti v določenem obdobju.

Glavni cilj je razviti intelektualni potencial študentov (učencev, dijakov) s pridobivanjem znanj in veščin, ki jim olajšajo dostop do zaposlitve.

Možnosti formalnega izobraževanja na področju kmetijstva v Evropi lahko najdete na Europass-u. Izobraževanja lahko najdete na spodnji povezavi v državah: Belgija (FR+NL), Češka, Estonija, Francija, Nemčija, Grčija, Madžarska, Islandija, Irska, Latvija, Litva, Malta, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Srbija, Slovenija, Švedska, Turčija itd.: <https://europa.eu/europass/eportfolio/screen/course?lang=en>

Baza podatkov obstoječih možnosti vseživljenjskega izobraževanja (formalno in neformalno) s področja večnamenskega kmetijstva na Hrvaškem, Irskem, v Sloveniji in Španiji lahko najdete na spletni strani projekta AgriNext (v nadaljevanju na AgriNextovi platformi): <https://www.agrinext-project.eu/en/about-the-project/results/>

4.3. Neformalno izobraževanje

V skladu z ISCED-2011 je neformalno izobraževanje institucionalizirano. Izvaja in organizira ga izvajalec izobraževanj, vendar ni standardizirano. Za neformalno izobraževanje je značilno, da je alternativa ali dopolnilo formalnemu izobraževanju ljudi v procesu vseživljenjskega izobraževanja in usposabljanja. Namenjen je vsem starostnim skupinam, programi so krajši in/ali intenzivnejši (običajno v obliki tečajev, seminarjev ali delavnic) in niso nujno vključeni v začrtane poti (Valdez Melgar, 2011b).

Zato je neformalno izobraževanje učni proces, ki ni v izobraževalnem sistemu. To izobraževanje je povezano z vsakodnevnimi izkušnjami, interesi in osebnimi vrednotami. Vključuje osnovno izobraževanje odraslih, pismenost odraslih ali pripravo na šolo. Poleg tega vključuje tudi učenje strokovnih veščin.

Na splošno neformalno izobraževanje vodi do akreditacij, ki niso uradno priznane ali pa sploh ni akreditirano. Potrdila o izobraževanju pa je mogoče pridobiti z uradnim potrjevanjem znanja, pridobljenega izključno z udeležbo v neformalnih programih. (OECD, 2022)

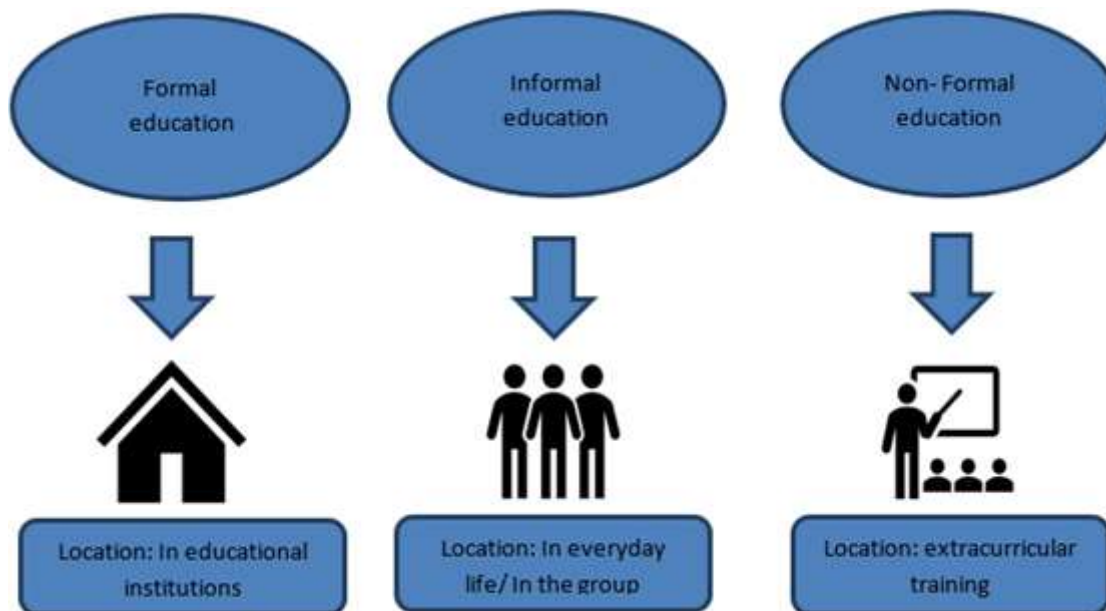
V okviru tovrstnega izobraževanja lahko najdemo delavnice, razprave, tečaje itd. Med temami so med drugim tudi tiste, povezane z zdravjem, spolom, enakostjo ali ekologijo.

Akademija za mednarodna partnerstva EU, na primer, omogoča brezplačen dostop do 26 različnih tem od kmetijstva, proračunske podpore, invalidnosti, ranljivosti, varnosti preskrbe s hrano, trgovine do spola.

Množično odprti spletni tečaji (ang. MOOC) iz kmetijstva v Evropi so dostopni na: <https://webgate.ec.europa.eu/intpa-academy/>.

Informalno izobraževanje je ne institucionalizirano učenje, ki ni programirano ali namerno pridobljeno, čeprav je lahko usmerjeno. Nanaša se na izkušnje, pridobljene v vsakdanjem življenju, v družinskem krogu, na delovnem mestu ali v lokalnem okolju.

Zaposlitvene možnosti v Evropi za pridobitev neformalnega izobraževanja so na spodnji povezavi:

Slika 6. Grafični povzetek treh oblik izobraževanja: formalnega, neformalnega in priložnostnega. Vir: <https://peleproject.wordpress.com/formal-informal-and-non-formal-learning/>.

5. Evropski skladi za razvoj podeželja

5.1. Uvod

Razvoj podeželja je bil v zadnjih desetletjih močno odvisen od razpoložljivosti finančnih sredstev Evropske unije, zlasti ko gre za drage naložbe ali posodobitev proizvodnega procesa.

Kljub zmanjšanju subvencij za ozemlja zaradi spremenjenih meril kmetijske politike in pojava novih držav članic, so še vedno na voljo različna sredstva za financiranje dejavnosti na podeželju.

5.2. Skupna kmetijska politika v Evropski uniji

Z oblikovanjem skupnega trga (Rimska pogodba, 1958) je 6 držav ustanoviteljic od leta 1962 sprejelo skupno kmetijsko politiko (SKP), ki je kmetijsko dejavnost urejala z gospodarskimi in socialnimi cilji, da bi zaščitila interese proizvajalcev in potrošnikov. SKP je skupna vsem državam članicam EU ter se upravlja in financira iz proračuna EU.

SKP je v preteklih letih doživela 5 velikih reform, da bi se prilagodila sedanjim potrebam in vključila nove gospodarske cilje (zagotavljanje prehranske varnosti s trajnostno kmetijsko proizvodnjo, izboljšanje konkurenčnosti in porazdelitve vrednosti v prehranski verigi), okoljske cilje (trajnostna raba naravnih virov in boj proti podnebnim spremembam) in teritorialne cilje (zagotavljanje gospodarske in socialne dinamike podeželskih območij). Tako SKP za obdobje 2023-2027 vključuje 10 specifičnih ciljev, katerih cilj je biti bolj zelen, pravičnejši in konkurenčnejši. (Evropska komisija)

5.3. Sredstva SKP

Tradicionalno se skupna kmetijska politika financira iz enotnega sklada, Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada (EKUJS), ki sta ga leta 2007 nadomestila Evropski kmetijski jamstveni sklad (EKJS) in Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP).

Za SKP je bilo za obdobje 2021-2027 dodeljenih 387 milijard EUR: 291,1 milijarde EUR iz EKJS in 95,5 milijarde EUR iz EKSRP.

SKP temelji na dveh stebrih: prvem stebri, ki ga v celoti financira EU in ga sestavljajo neposredna plačila in ukrepi na kmetijskih trgih (76,8 % proračuna) in drugi steber, sofinanciran iz skladov EU in regionalnih ali nacionalnih skladov, ki ga sestavljajo ukrepi za razvoj podeželja (23,2 %) za podporo podeželskim območjem in odzivanje na gospodarske, okoljske in socialne izzive 21. stoletja (Evropska komisija, 2019).

Slika 7. Dejavnosti, ki se delno financirajo z evropskimi sredstvi.

5.4. Druga evropska sredstva, koristna za podeželska območja

Obstajajo tudi drugi viri financiranja iz EU skladov, čeprav na začetku (ali ne izključno) niso namenjeni spodbujanju razvoja podeželja, lahko financirajo s tem povezane dejavnosti.

NextGeneration EU je na primer začasni instrument za okrevanje, ki zagotavlja 806,9 milijarde EUR za odpravo gospodarske in socialne škode, ki jo je povzročila pandemija koronavirusa. Njegova sredstva se prelivajo v več programov, od katerih sta dva posebej pomembna: Obzorje Evropa (ang. Horizon Europe, 0,54 milijarde EUR) in razvoj podeželja (0,81 milijarde EUR).

Obzorje Evropa je glavni program EU za financiranje raziskav in inovacij s proračunom v višini 95,5 milijarde EUR (2021-2027). Obravnava podnebne spremembe, pomaga pri doseganju ciljev ZN za trajnostni razvoj ter spodbuja konkurenčnost in rast EU, ki sta tesno povezani s svetom kmetijstva.

Erasmus+ je program EU za podporo izobraževanju, usposabljanju, mladim in športu v Evropi. Njegov proračun je ocenjen na 26,2 milijarde EUR, kar omogoča financiranje projektov, namenjenih ciljnim skupinam na podeželju. AgriNext je primer.

Podroben pregled programov EU skladov najdete na povezavi: [EU funding programmes - European Commission \(europa.eu\)](https://europeancommission.europa.eu)

Slika 8. Brošura projekta Erasmus+ EUWAY.

6. Zaključek

Pristop večnamenskega kmetijstva je celovitejši in okoljsko odgovoren od bolj intenzivnih pridelovalnih sistemov, ki so se izvajali do sredine prejšnjega stoletja. Omogoča širši spekter poklicev povezanih s podeželskim gospodarstvom kot so obnovljivi viri energije, IKT ali turizem. Mladi v tradicionalnem kmetijstvu in živinoreji ne najdejo le poklicne poti, temveč lahko še naprej živijo na podeželju, vir dohodka pa lahko najdejo tudi v drugih dejavnostih, povezanih s podeželskim okoljem.

Ne da bi se spuščali v ocene o smiselnosti sprejetja tega modela (vedno je treba upoštevati zgodovinski kontekst), je dejstvo, da so kmetijske dejavnosti vplivale in še vedno vplivajo na ozemlje, na katerem se izvajajo. Stališče družbe se je do okoljskih vprašanj spremenilo, bodisi zaradi uporabe omejevalnih predpisov, večje družbene ozaveščenosti ali tržnih vprašanj. Odnosi med kmetijskimi (živinorejskimi) ozemlji ostajajo vse bolj pereč in pomemben izziv.

V procesu svetovanja, ki spremlja ljudi pri njihovem prihodnjem vključevanju na trg dela, ne smemo pozabiti, da mora biti iskanje informacij prisotno na treh področjih (akademskem, osebnem in poklicnem).

Tako akademsko kot poklicno moramo biti pripravljeni na nove izzive, ki nam jih predstavlja večnamenski kmetijski sektor. Prepoznavanje in sodelovanje v razvojnih procesih s tehnološkega, družbenega in trajnostnega področja. Po drugi strani pa se moramo osredotočiti na samospoznanje, saj ne smemo pozabiti, da trenutno v postopkih izbire osebja niso potrebni le strokovnjaki s tehničnimi znanji, temveč se iščejo ljudje z visoko razvitimi mehкими veščinami. Te spretnosti so trenutno postale nepogrešljiv element za bolj konkurenčno delovanje delovnih skupin ter za vzpostavitev trdnejših in zaupanja vrednejših delovnih odnosov.

Čeprav je formalno izobraževanje že leta osnova za razvoj posameznika, je danes kombinacija s praktičnim usposabljanjem in neformalnim izobraževanjem bistvenega pomena. Formalno izobraževanje zagotavlja teoretično osnovo, neformalno izobraževanje pa omogoča uporabo spretnosti in znanja v realnih okoljih. To je koristno tako za ljudi, ki dosegajo celovit strokovni razvoj, kot za podjetja, ki iščejo kvalificirane nadarjene delavce.

Po mnenju Evropskega sveta imata neformalno in priložnostno učenje pomembno vlogo pri podpiranju razvoja bistvenih medosebnih, komunikacijskih in kognitivnih spretnosti kot so kritično razmišljanje, analitične spretnosti, ustvarjalnost, reševanje problemov in odpornost, ki mladim olajšujejo prehod v odraslost, aktivno državljanstvo in poklicno življenje. Izboljšanje sodelovanja med različnimi učnimi strukturami pripomore k spodbujanju različnih učnih pristopov in kontekstov.

Od ustanovitve EU je kmetijski sektor njena prednostna naloga, zato je bila razvita skupna kmetijska politika (SKP), da bi državljanom zagotovili proizvodnjo hrane, ne le z urejanjem sektorja, ampak tudi z zagotavljanjem velikega proračuna za spodbujanje kmetijske proizvodnje v skladu s skupnimi standardi.

Sčasoma so vključitev novih držav članic (in s tem večjega števila prebivalstva, kar zahteva veliko večjo proizvodnjo), potreba po boljšem povezovanju z okoljem in drugi dejavniki privedli do prilagoditve SKP in prerazporeditve proračuna. Danes pa kmetijstvo, živinoreja in razvoj podeželja ostajajo ključne osi v evropskih politikah, kar se odraža v razpoložljivih sredstvih za promocijo teh dejavnosti.

7. Reference/povezave

Spodnje povezave so namenjene poglobljenemu razumevanju tega modula in so razdeljene po tematskih sklopih v angleškem jeziku.

Povezave

Podeželje

Why the rural exodus is a global phenomenon beyond the emptied Spain, (original in Spanish). Accessible online: https://www.elconfidencial.com/economia/2019-12-27/despoblacion-espana-vacia-exodo-rural-ciudades_2371475/

Peri-urbanization processes and changes in city models, (original in Spanish). Accessible online: (<https://papers.uab.cat/article/view/v78-entrena>)

Rural Observatory, EU. Accessible online: <https://observatory.rural-vision.europa.eu/?lng=en&ctx=RUROBS>

EU rural areas in numbers. Accessible online: https://rural-vision.europa.eu/maps-data/rural-areas-numbers_en

Rural Pact community platform, Rural Vision, EU. Accessible online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02021R2115-20230101>

Definicija in glavne značilnosti večnamenskega kmetijstva

Ricart Casadevall, Sandra (2014). *The multifunctionality of agriculture: opportunities and challenges*, (original in Spanish). Accessible online: <https://www.iagua.es/blogs/sandra-ricart/multifuncionalidad-agricultura-oportunidades-y-retos#:~:text=Es%20decir%2C%20la%20agricultura%20multifuncional,y%20patrimoniales%20asociados%20al%20medio>

Albadalejo, J., (2022), Towards a multifunctional agriculture in the Campo de Cartagena, (original in Spanish). Accessible online: <https://www.laverdad.es/agro/agricultura-multifuncional-campo-20220222211509-ntvo.html>

Gutiérrez San José, Pablo Valero Ubierna, Constantino (2008), Towards multifunctional agriculture. Accessible online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02021R2117-20211206>

Kmetijstvo in razvoj podeželja

Guide to EU Funding - 2023 edition, EU Parliament. Accessible online: <https://www.redalyc.org/pdf/174/17412302006.pdf>

Multifunctional agriculture - From farm diagnosis to farm design and institutional innovation (more articles). Accessible online: <https://www.sciencedirect.com/journal/journal-of-environmental-management/vol/90/suppl/S2>

Regenerativno kmetijstvo

Marc Gràcia - The basis of regenerative agriculture and the Polyfarming project, CREAM (short video, original in Spanish with English subtitles). Accessible online: <https://www.youtube.com/watch?v=Tc81GqUCc40>

Alternativno kmetijstvo

Young and farmer...around Europe, Spanish organic farmer (short video). Accessible online: <https://www.youtube.com/watch?v=13-RtUcsrDA>

Young and farmer...around the Europe, Italy, Chiara Consoli, agritourism (short video). Accessible online: <https://www.youtube.com/watch?v=wQSMztaAfn8>

Young and farmer...around the Europe, Netherland - Multifunctional agriculture (short video). Accessible online: <https://www.youtube.com/watch?v=yOGMJvkSbGo&t=90s> (day-care centre)

Kmetijstvo in trajnost

ALTIPLANO, GRANADA - ALMERIA - MURCIA, ALVELAL, (short video about living in the countryside, original in Spanish with English subtitles). Accessible online: <https://www.youtube.com/watch?v=npV6EkZWUmc>

Gaup- Berghausen, M. *et al.* (2022). Research for AGRI Committee –The Future of the European Farming Model: Socio-economic and territorial implications of the decline in the number of farms and farmers in the EU. Accessible online: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/699620/IPOL_STU\(2022\)699620\(SUM01\)_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/699620/IPOL_STU(2022)699620(SUM01)_EN.pdf)

PECO Institut e.V. / AgriSkills. Berlin (2016). https://www.agri-train.eu/wp-content/uploads/2021/02/en_argumentationshilfe.pdf

Labarthe, P. (2009) Extension services and multifunctional agriculture. Lessons learnt from the French and Dutch contexts and approaches. *Journal of Environmental Management*, (90/2), pp.193-202. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0301479708003551>

Skupna kmetijska politika in EU

The common agricultural policy: 2023-27, Agriculture and rural development, European Commission. Accessible online: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27_en

FOSTERING AGRICULTURAL AND RURAL POLICY DIALOGUE, OECD FOOD, AGRICULTURE AND FISHERIES PAPER. Accessible online: https://www.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/fostering-agricultural-and-rural-policy-dialogue_d36fcbad-en

CAP Strategic Plans, Agriculture and rural development, European Commission. Accessible online: https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans_en

Common agricultural policy funds

https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/financing-cap/cap-funds_en

EU skladi za kmetijstvo

Multifunctionality in Agriculture: Opportunities and Challenges, Sandra Ricart Casadevall Blogs (original in Spanish). Accessible online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02021R2116-20220826>

European Commission, Directorate-General for Budgets, (2021). The EU's 2021-2027 long-term budget and NextGenerationEU : facts and figures, Publications Office of the European Union. Accessible online: <https://data.europa.eu/doi/10.2761/808559>

Horizon Europe, research and Innovation, European Commission. Accessible online: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en

Erasmus +, EU programme for education, training, youth, and sport. Accessible online: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/>

Guide to EU Funding - 2023 edition, European Parliament. Accessible online: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU\(2023\)747110](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU(2023)747110)

Izobraževanje

Fostering social entrepreneurship in rural areas through local action, training and workshops, Rural Vision, EU. Accessible online: https://rural-vision.europa.eu/events/fostering-social-entrepreneurship-rural-areas-through-local-action-2023-05-11_en?fbclid=IwAR3TKRpWua3WB4QfmV6V3hwGEyioUdIOk0Vea8S4fm0G5gRt0FT305UCxU

Europass, EU, Fined a course. Accessible online: <https://europa.eu/europass/eportfolio/screen/course?lang=en>

Database of existing lifelong learning opportunities in the field of multifunctional agriculture, AgriNext project. Accessible online: <https://www.agrinext-project.eu/en/about-the-project/results/>

What to study, Ministry of education, vocational training, and sports (original in Spanish). Accessible online: <https://www.todofp.es/que-estudiar/loe/agraria.html>

MOOC, Courses, Agriculture, Rural Development and fisheries, EU Partnership Academy Courses. Accessible online: <https://webgate.ec.europa.eu/intpa-academy/course/index.php?categoryid=47>

Formal, Informal and Non-Formal Learning, Personalised competence-based learning paths for vocational education and training in Europe (PE-LE). Accessible online: <https://peleproject.wordpress.com/formal-informal-and-non-formal-learning/>

Trge dela

Fined a job in Europe, EURES. Accessible online: <https://europa.eu/eures/portal/jv-se/home?lang=en>

Reference

AgriSkills Project Consortium (2016). *AgriSkills, Supporting Arguments for Social Partners to strengthen vocational education for sustainable development in agriculture*. (Available at: https://www.agri-train.eu/wp-content/uploads/2021/02/en_argumentationshilfe.pdf, 23. 2. 2024)

European Commission. *Common agricultural policy* (Available at: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy_en, 23.02.2024)

European Commission. *Common agricultural policy overview* (Available at: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview_en, 23. 2. 2024)

- Nègre, F. (04-2022). *Second pillar of the CAP: rural development policy*. Fact Sheets on the European Union, European Parliament (Available at: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/110/second-pillar-of-the-cap-rural-development-policy>, 23. 2. 2024)
- OECD. *Recognition of Non-formal and Informal Learning - Home*. (Available at: <https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/recognitionofnon-formalandinformallearning-home.htm>, 23. 2. 2024)
- Valdez Melgar, B. (2011). *The International Standard Classification of Education 2011 (ISCED)*. UNESCO Institute for Statistics. (Available at: https://iite.unesco.org/files/news/639224/ENG UIS ISCED-2011 Beatriz_Valdez-Melgar.pdf, 23. 2. 2024)
- UNESCO Institute for Statistics (2012). *The International Standard Classification of Education (ISCED) 2011*. (Available at: <https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>, 23. 2. 2024)
- Eurostat (2022). *Urban-rural Europe - demographic developments in rural regions and areas*. (Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural_Europe_-_demographic_developments_in_rural_regions_and_areas#Population_structure, 23. 2. 2024)
- Eurostat (2017), *Archive: Statistics on rural areas in the EU*. (Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Statistics_on_rural_areas_in_the_EU&oldid=339040#Education, 23. 2. 2024)
- Regulation (EC) No 1893/2006 of the European Parliament... NACE Revision 2 and amending Council Regulation (EEC) No 3037/90 as well as certain EC Regulations on specific statistical domains Text with EEA relevance. (Available at: [Regulation - 1893/2006 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2006/1893/oj), 23. 2. 2024)